

ارزیابی میزان بهره‌گیری کاربران از ارائه خدمات کتابخانه‌ای بوسیله نرم‌افزار تحت سیستم عامل اندروید در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

لیلا اخگری

کارشناس ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی - رییس اداره کارگزینی

چکیده

هدف اصلی این پژوهش تعیین میزان بهره‌گیری کاربران از ارائه خدمات کتابخانه‌ای بوسیله نرم‌افزار تحت سیستم عامل اندروید و شناخت فرصت‌ها و تهدیدهای موجود، میزان استقبال کاربران، تعیین هدف کاربران، بررسی میزان رضایت کاربران و بررسی نظرات استفاده‌کنندگان از نرم‌افزار سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران است.

روش پژوهش: روش پژوهش پیمایشی و از نوع توصیفی است. در این پژوهش اطلاعات با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق ساخته که منطبق بر اهداف ویژه پژوهش تهیه شده بود و توسط مراجعین به کتابخانه تکمیل و جمع‌آوری گردید. اطلاعات ماخوذه با استفاده از نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل اعضای سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران هستند که تعداد ۲۸۰ نفر از آن‌ها با استفاده از روش نمونه‌گیری آمیخته (تصادفی و هدفمند یا قضاوتی) انتخاب شدند. یافته‌ها حاکی از آن است که استقبال افراد بین سن ۲۲ تا ۳۳ سال بیشترین میزان استقبال از این نرم‌افزار را داشته‌اند، همچنین کسانی که در رشته‌های علوم انسانی تحصیل کرده‌اند بیشترین استقبال را داشته‌اند و زنان نسبت به مردان نیز از این نرم‌افزار بیشتر استفاده کرده‌اند.

نتایج: با توجه به آنچه در بررسی‌های داده‌ها و همچنین تجزیه و تحلیل این داده‌ها مطرح شده می‌توان بیان داشت که، با توجه به رشد همه‌جانبه و قارچی شکل نرم‌افزارهای سیستم عامل اندروید در دنیای امروز هنوز سازمان‌های دولتی و خصوصی ما به صورت عام و سازمان اسناد و کتابخانه ملی به طور خاص نتوانسته‌اند که با استفاده از نرم‌افزارهای تحت سیستم عامل اندروید خدمات خود را به مراجعین ارائه بدهند و مراجعه‌کنندگان هم با به کارگیری این خدمات در سازمان اسناد و کتابخانه ملی آشنایی کامل را

ندارند، ولی با توجه به یافته‌های پژوهشی می‌توان بیان داشت که در آینده‌ای نزدیک استقبال بهتری از این نرم‌افزار خواهد شد به شرطی که برنامه‌ریزان و مسئولین این سازمان در جهت شناخت این نرم‌افزار و آشنایی مراجعه‌کنندگان با نرم‌افزار اقدامات لازم و مفیدی را انجام بدهند. ولی آنچه می‌توان به عنوان یک نتیجه‌ی کلی ارائه داد این است که بهره‌گیری مراجعین به این سازمان از نرم‌افزار در حد متوسط رو به پایین است.

واژه‌های کلیدی: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، خدمات کتابخانه‌ای، تکنولوژی و خدمات کتابخانه‌ای، تلفن همراه، سیستم عامل اندروید.

بیان مسئله:

آنچه امروزه مسئله اصلی علم اطلاع‌رسانی را تشکیل می‌دهد، شیوه‌های دسترسی به اطلاعات است. اگر پیشتر نگرانی متخصصان علم اطلاع‌رسانی جمع‌آوری منظم منابع و فراهم آوردن کتاب‌شناسی‌ها بود، اکنون بیشتر تلاش‌ها معطوف به فراهم آوردن اطلاعات بیشتر درباره منابع و رسانیدن آنها به استفاده‌کننده نهایی است. ریل عقیده دارد که ما دیگر نیازی به سرویس‌دهی سنتی در کتابخانه‌ها نداریم و باید برای تأسیس سیستم‌های جدید اطلاع‌رسانی تلاش کنیم و این احساس را که ما در کتابخانه همیشه از این روش قدیمی و ساده استفاده کردیم، از بین ببریم (ریل، ۲۰۰۲).

با توجه به اینکه به تازگی رویکردی مثبت نسبت به ارائه خدمات کتابخانه‌ای مبتنی بر تلفن همراه در کشور در حال شکل‌گیری است و برخی از کتابخانه‌های کشور اقدام به راه‌اندازی کلاینت‌های (کلاینت عبارتند از کامپیوتر یا مشتری که درخواستی از یک سرور دارد. مشتری، درخواست دهنده، بازدید کننده) مبتنی بر تلفن همراه جهت دسترسی کاربران خود به فهرست منابع موجود در این کتابخانه‌ها نموده‌اند و یکی از این کتابخانه‌ها، سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران است. کتابخانه ملی ایران در سال ۱۳۹۰ نرم‌افزار تلفن همراه کتابشناسی ملی ایران را رونمایی کرد. نرم‌افزار تلفن همراه کتابشناسی ملی این امکان را به کاربر می‌دهد تا از طریق تلفن همراه به تمام فهرست کتاب‌ها و اسناد موجود در کتابخانه ملی دسترسی پیدا کند. تاکنون نرم‌افزار رسا اطلاعات مربوط را در اختیار پژوهشگران و علاقه‌مندان قرار می‌داد و اینک این خدمات را به صورتی ارائه می‌شود تا فرصت مطالعاتی را برای مردم و دست‌اندرکاران کتاب فراهم کند. نسخه نرم‌افزار موبایل کتابشناسی سازمان اسناد و کتابخانه ملی براساس سیستم عامل اندروید طراحی شده و قابل استفاده برای تمامی افراد است. این نرم‌افزار امکان جستجو در بانک کتابشناسی سازمان اسناد و کتابخانه ملی را فراهم می‌کند. میزان بهره‌گیری کاربران یکی از معیارهای ارزیابی عملکرد یک سازمان است. رضایت و بهره‌گیری کاربران در هر سازمانی محور اساسی پویایی آن محسوب می‌شود. بررسی میزان بهره‌گیری کاربران از خدمات ارائه شده توسط تلفن همراه و سیستم عامل اندروید امکان تشخیص نقاط قوت و ضعف این سیستم و اتخاذ راهکارهای مفید را ممکن می‌سازد.

لذا ما در این پژوهش به دنبال آن هستیم بدانیم میزان بهره‌گیری کاربران از ارائه خدمات کتابخانه‌ای بوسیله سیستم عامل اندروید در سازمان اسناد و سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران به چه صورتی است؟ چه فرصت‌ها و تهدیدهای در استفاده از سیستم عامل اندروید در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران وجود دارد؟ هدف کاربران از استفاده از این فن‌آوری اطلاعاتی در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران چیست؟ نظر کاربران پیرامون دریافت خدمات کتابخانه‌ای بوسیله تلفن با استفاده از سیستم عامل‌های دیگر در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران چیست؟

اهمیت پژوهش:

با توجه به این که سیستم عامل اندروید از شرکت گوگل، دارای توانایی‌ها و امکانات بسیار خوبی به عنوان یک سیستم عامل برای موبایل و تبلت‌ها است. و در برخی از کتابخانه‌های کشور نیز به خاطر ویژگی‌های مثبت و فراوان موجود در این سیستم عامل، به عنوان اولین گزینه پیاده‌سازی خدمات کتابخانه‌ای مبتنی بر تلفن همراه مدنظر قرار گرفته است. لذا بررسی بهره‌گیری کاربران این نرم‌افزار برای کتابداران و کتابخانه‌ها از اهمیت بالایی برخوردار است. برنامه‌ریزان و مدیران هر کتابخانه باید با توجه به کاربران و اهداف موجود اقدام به برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های خدمات‌رسانی نمایند و به تبع آن برای پیاده‌سازی خدمات کتابخانه‌ای مبتنی بر موبایل نیز توجه به این دو مقوله (اهداف و کاربران) بسیار حیاتی و ضروری است. همچنین در زمینه ارائه خدمات کتابخانه‌ای مبتنی بر تلفن همراه نیز توجه به اهداف و کاربران (جامعه هدف) بسیار ضروری است. به طور کلی هدف هر کتابخانه و مرکز اطلاع‌رسانی رفع نیازهای اطلاعاتی جامعه استفاده‌کننده است. در صورتی که این مراکز شناخت کاملی از مراجعان، روش‌ها، امکانات و تجهیزات مورد نیاز آنها داشته باشند، می‌توانند با تصمیم‌گیری‌های درست و به موقع از صرف بودجه‌های غیرضروری بکاهدند و تغییرات لازم را در نوع خدمات و نحوه ارائه آنها ایجاد کنند. اهمیت دادن به نظرات جامعه استفاده‌کننده عامل مهم در موفقیت کتابخانه‌ها است.

مراجعان یکی از ارکان کتابخانه‌ها هستند و یکی از مهم‌ترین عوامل در بهبود مدیریت سازمانی و برنامه‌ریزی برای کتابخانه‌ها، شناخت دقیق گروه‌های مختلف آنان و بررسی میزان بهره‌گیری استفاده‌کنندگان که به عنوان محور اصلی و وجودی کتابخانه‌ها تلقی می‌شوند، از اهمیت اساسی‌تر برخوردار است. تمامی تلاش‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها در احداث کتابخانه‌ها به منظور ارائه خدمات بهتر و تاثیرگذاری بر مراجع است. بنابراین بررسی میزان بهره‌گیری آنها از خدمات موجود از طریق پژوهش و جمع‌آوری نقطه‌نظرات آنها بهترین روش برای سنجش میزان موفقیت کتابخانه در ارائه خدمات است. بررسی میزان بهره‌گیری استفاده‌کنندگان از منابع و ارائه خدمات کتابخانه، ابزار ارزشمندی برای تداوم یا تحول در چگونگی ارائه خدمات است، پژوهش در این زمینه به کتابداران کمک می‌کند تا درک بهتری از نیازها و مشکلات استفاده‌کنندگان داشته باشند. و با این آگاهی، خدماتی مناسب و مفید را به مراجعان ارائه نمایند. در هر

سازمان، استفاده کنندگان محصولات و خدمات در تداوم و پویایی آن نقش تعیین کننده ای دارند و نادیده انگاشتن آنها در سیاست گذاری ها و برنامه ریزی ها به معنای نادیده انگاشتن محور اصلی فعالیت ها است. امروزه ثابت شده است تولید و عرضه کالا و خدمات بدون جلب رضایت استفاده کنندگان بیهوده بوده و در حقیقت کلید موفقیت سازمانی، توجه اساسی به مصرف کننده است. اطلاعات و فن آوری استفاده از آن هم به عنوان کالا، مشمول همین اصل است. رضایت و بهره گیری کاربران در هر سازمانی محور اساسی پویایی آن محسوب می شود. هدف اولیه تمام خدمات اطلاعاتی جلب رضایت کاربران و مخاطبان است بر این اساس احراز درک روشنی از دیدگاه کاربران در مورد کتابخانه ها و مراکز اطلاعاتی، برای آگاهی از میزان رضایت کاربران و به تبع آن رفع نقاط ضعف (جنبه های مختلف خدمات اطلاعاتی و نرم افزارها) امری ضروری است. بهره گیری استفاده کنندگان از خدمات می تواند معیار مناسبی برای ارزیابی موفقیت کتابخانه ها تلقی شود. کتابخانه و مراکز نظام اطلاع رسانی، همانند یک موجود زنده نیازمند مراقبت، توجه و فراهم آوری شرایط رشد و نمو است. پس این گونه موسسات به منزله عضو پویای جامعه به نحوی مستمر مورد مشاهده و ارزیابی قرار گرفته تا نقاط قوت و ضعف آن ها ارزیابی شده، و در راستای ارائه خدمات مطلوب تلاش شود. با توجه به نکات مذکور، شیوه های ارائه خدمات، و میزان بهره گیری کاربران از دلایل عمده ارزیابی از خدمات کتابخانه ای بوسیله تلفن همراه تحت سیستم عامل اندروید در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران است که در پژوهش حاضر مورد بررسی قرار می گیرد. خدمات کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی، ارتباط تنگاتنگی با جامعه استفاده کننده دارد. بر این مبنا اهمیت این گونه مراکز به خدمات و میزان بهره گیری مراجعان مرتبط می باشد. توجه به خدمات و تکامل این نگرش در کتابخانه ها، نقش ضروری و محوری مراجعان را افزایش داده است. از میان روش های ارزیابی خدمات کتابخانه ها، بررسی میزان بهره گیری و رضایت مراجعان است که امکان تغییر و تحول رادر فرآیند این نوع فعالیت کتابخانه ها فراهم می آورد. بر این اساس اهمیت و ضرورت این پژوهش مبتنی بر سودمندی و کارایی این خدمات در چارچوب نگرش اعضاء کتابخانه قابل تبیین است. پژوهش حاضر در تلاش است با بررسی و شناخت دقیق میزان بهره گیری کاربران از خدمات ارائه شده توسط تلفن همراه در سازمان اسناد و کتابخانه ملی بتواند نقاط ضعف و قوت خدمات ارائه شده به کاربران را آشکار نموده و به راه های مفیدی برای بهبود کیفیت و کمیت خدمات کتابخانه مذکور در بهره گیری بیشتر از خدمات از دیدگاه کاربران دست یابد.

خدمات کتابخانه ای

پرداختن به اهمیت مبحث خدمات کتابخانه ای موضوع جدیدی نیست. کتابخانه ها همواره از دیرباز دستیابی به اهداف خود در راستای برآوردن نیازهای اطلاعاتی مراجعه می دانستند. در این راستا تا نیمه دوم قرن بیستم کتابخانه ها به شیوه سنتی عمل می کردند. بدین صورت که ارائه خدمات مستلزم حضور منابع

اطلاعاتی و مراجعه کننده در زمان و مکان واحدی بود. با توسعه فناوری در اواخر قرن بیستم تغییرات وسیعی در زمینه ارائه خدمات کتابخانه‌ای به وقوع پیوست و ظهور کتابخانه‌های دیجیتالی با گستره و تنوع خاص خود نویدبخش ارائه قابلیت‌های ویژه‌ای در این رابطه بود (نوروزی، بیات، ۱۳۸۹: ۶۴).

به طور کلی، خدمات انواع متفاوتی دارند و ارائه تعریف یکسان و جامع از آن دشوار است. اما همه آنها دارای اشتراکاتی چون ناملموس بودن و مصرف آنی هستند. برخی از تعاریف خدمات عبارتند از:

فرایندها، کردارها و عملکردها. یا خدمات، کار و عملی است که به وسیله‌ی یک طرف به طرف مقابل عرضه می‌شود. گرچه ممکن است این روند با یک محصول فیزیکی در ارتباط تنگاتنگ باشد. اما این عمل لزوماً نامحسوس است و معمولاً به مالکیت هیچ یک از عوامل تولید منجر نمی‌شود.

خدمات، نوعی فعالیت اقتصادی است که با پیامد ایجاد تغییر موردنظر را در دریافت‌کننده‌ی خدمت و یا به نیابت از او، در مکان‌ها و زمان‌های خاص برای مشتریان ارزش ایجاد می‌کند و منفعی را معیا می‌سازد (اصنافی، ۱۳۸۸: ۲۰) و همچنین خدمت عبارت است از هر عمل یا کاری که یک طرف به طرف دیگر عرضه می‌کند و لزوماً نامحسوس است و به مالکیت چیزی منجر نمی‌شود. تولید خدمت هم ممکن است به کالای فیزیکی بستگی داشته یا نداشته باشد (کاتلر، آرمسترانگ، ۱۳۷۹: ۵۰۶). تعریف دیگری از خدمت فعالیت جانبی است که با هدف بهبود و ارتقای محصول انجام می‌گیرد (هاو کینز، بست، کانی، ۱۳۸۵: ۲۵).

تعریف خدمت به دلیل تنوع آن همواره کار سختی بوده است. آنچه موضوع را پیچیده‌تر می‌کند، این است که اغلب به دلیل غیرمحسوس بودن بسیاری از داده‌ها و ستاده‌ها، درک کردن روشی که خدمت در آن ایجاد و به مشتریان عرضه می‌شود، دشوار است. اکثر مردم برای تعریف تولید با کشاورزی مشکل چندانی ندارند ولی برای تعریف خدمت دچار مشکل هستند (لاولاک، ۱۳۸۶: ۳۴).

هر نهاد یا سازمان و حتی اکثر شرکت‌های خصوصی ملزم به ارائه یک سری خدمات به مراجعه‌کنندگان و یا مشتریان خود هستند. حال این خدمات جهت برآورده کردن نیازهای ضروری آنها باشد (مانند بهزیستی‌ها، بیمارستان‌ها، کمیته امداد و ...). یا برآورده کردن امنیت (ارگان‌های انتظامی و نظامی) و یا فقط یک سوال و جواب ساده باشد (مانند بخش داخلی ۱۱۸ مخابرات). هرچند ارائه خدمات در همه‌ی این سازمان‌ها پیچیدگی‌های خاص خود را دارد. کتابخانه‌ها نیز دارای همین پیچیدگی‌ها در ارائه خدمات خود به مشتریان‌شان هستند. ارائه خدمات اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی از اهداف کتابخانه‌های عمومی است. کتابخانه عمومی با تمام اقشار جامعه در ارتباط است و به آنها خدمات ارائه می‌دهد. این افراد از هر سن، نژاد، طبقه اجتماعی، تحصیلات، فلسفه و موقعیت اقتصادی را شامل می‌شود و برای هیچ کدام از آنها فرق و تفاوتی قائل نیست و به همه آنها آموزش می‌دهد. به این ترتیب می‌توان به آن عنوان «دانشگاهی برای همه» را داد (عباداللهی، ۱۳۸۲: ۱۵). در واقع می‌توان گفت: کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، سازمان‌هایی خدماتی هستند که به اشاعه‌ی اطلاعات می‌پردازند. به بیان دیگر خدمتی که این سازمان‌ها انجام می‌دهند، ارائه انواع اطلاعات برای انواع کاربران با نیازهای مختلف است (اضافی، ۱۳۸۸: ۲۱).

خدمات کتابداران

از جمله خدمات دیگری که در زمینه کتاب و کتابخانه‌ها وجود دارد و باید مورد بررسی قرار گیرد، خدمات کتابدارها است. این خدمات به دو دسته خدمات فنی و خدمات عمومی کتابداری تقسیم می‌شوند.

خدمات فنی کتابداری:

خدمات فنی کتابداری شامل مجموعه فرایندهایی است که در مقوله‌های کلی فراهم آوری و سازماندهی قرار می‌گیرند. به عبارت دیگر مجموع فرایندها و کارهایی را که برای تهیه و خرید مواد کتابخانه‌ای، فهرست نویسی، رده بندی و آماده سازی منابع برای گذاشتن در قفسه‌ها و دیگر فضاهای فیزیکی انجام می‌شود، خدمات فنی کتابداری می‌گویند. در واقع در بخش خدمات فنی کتابداری عملیات و فرایندهای پشت پرده‌ی کتابخانه انجام می‌گیرد و مراجعه کنندگان با آن سروکار ندارند (مزینانی، ۱۳۹۲: ۲۰۹).

خدمات عمومی کتابداری:

در واقع خدمات عمومی کتابداری سطح تماس کتابخانه با جامعه را به وجود می‌آورد. بخش خدمات عمومی کتابداری در چارچوب کارکرد کلی اشاعه دانش و اطلاعات قرار می‌گیرد. بخش‌های مختلف خدمات عمومی به طور مستقیم با استفاده کنندگان در تماس است و حاصل کار کتابخانه در این قسمت نمود پیدا می‌کند. این بخش واسط بین منابع کتابخانه و مراجعه کنندگان است. در این بخش نقش فردی به نام کتابدار مرجع بسیار چشمگیر و اساسی است. او با دانش و اطلاعات و تجربه‌ای که دارد می‌تواند پرسش مراجعه کننده را در قالب واژه‌هایی که قابل بازیابی در نظام سازماندهی کتابخانه است، ترجمه و تفسیر کرده و برای آنها پاسخ مناسبی ارائه کند یا دست کم مراجعه کننده را راهنمایی کند که در کجا و چگونه می‌تواند پاسخ مورد نظر را بیابد. بخش خدمات عمومی کتابداری شامل خدمات مرجع، اطلاع‌رسانی و امانت است (همان، ۲۴۶).

خدمات اطلاع‌رسانی نه تنها باید نیازهای کاربر را برآورده سازد، بلکه باید آنها را پیش بینی نماید. به علاوه، این خدمات باید کاربر را به آگاهی و شناخت منابع اطلاعاتی موجود تشویق نموده، از این طریق نیازهای اطلاعاتی وی را تأمین کند. کتابخانه باید اطلاعات، مرجع و خدمات راهنمایی را متناسب با اهداف موسسه و یا جامعه‌ای که به آن خدمات ارائه می‌دهد، ایجاد کند. همچنین برای سوال‌ها و نیازهای کاربران، هرچند مشکل و پیچیده، پاسخ‌های کامل و صحیح ارائه نماید و راهنمایی داشته باشد برای کمک به کاربران در شناخت مسایل مورد نیاز و علاقه‌شان. کار این راهنماها می‌تواند شامل ارائه ساعات کار، خدمات، نقشه طبقات، و سایر اطلاعات مربوط به ساختمان (ها)، باشد. همچنین آنها می‌توانند در استفاده از منابع ویژه یا پژوهشی در زمینه‌ای خاص کمک کنند. و اگر قادر به ارائه اطلاعات مورد نیاز کاربر نباشد، باید کاربر را درخواست او را به موسسات دیگر، یک فرد خبره و یا کتابخانه دیگری که بتواند

اطلاعات خواسته شده را تهیه کند، ارجاع دهد. قبل از ارجاع کاربر به موسسه، فرد خبره و یا کتابخانه دیگر باید کارکنان خدمات اطلاع‌رسانی کتابخانه اطمینان پیدا کنند که آن موسسه، فرد خبره یا کتابخانه دیگر، قادر به ارائه اطلاعات بوده و به کاربر، خدمات لازم را ارائه خواهد داد. هنگامی که یک درخواست به موسسه دیگری ارجاع می‌شود، کتابخانه ارجاع دهنده باید از تمام پروتکل‌های جاری محلی، استانی، منطقه‌ای یا ملی - از جمله آنهایی که بر مجموعه فرم‌های ارسالی و رسانه‌های ارتباطی حاکم است - پیروی کند. (دخت افیونی، ۱۳۸۶: ۱۵۷ و ۱۵۸).

خدمات کتابداری و اطلاع‌رسانی کتابخانه به مراجعان و اعضا برای دستیابی هرچه سریع‌تر و صحیح‌تر به منابع و مآخذ از طریق، امانت (مطابق آیین‌نامه و استفاده از منابع در محل کتابخانه)، مشاوره و مرجع (برای مراجعان حضوری و غیرحضوری به طریق تلفن، نامه، فکس). تکثیر و تهیه از طریق زیراکس و میکروفیلم و میکروفیش (اخگر، ۱۳۷۴: ۱۰۶) تکنولوژی (فناوری) صورت می‌گیرد.

تکنولوژی و خدمات کتابخانه‌ای

با توجه به رشد و توسعه تکنولوژی و نفوذ این تکنولوژی‌ها در همه‌ی حوزه‌های زندگی و رقابت برای به روز کردن امکانات و دانش متخصصین در نهادها و سازمان‌های مختلف، دور از انتظار و غیرمنطقی نیست که کتابخانه‌ها نیز در این رقابت حضور یابند. کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی مانند دیگر نهادهای اجتماعی، تحت تأثیر محیط‌های مجازی قرار دارند و تلاش می‌کنند با عرضه خدمات خود از طریق اینترنت و وب زمینه ارتباط هرچه بیشتر با کاربران را فراهم سازند (نوکاریزی، پاکزاد سرداری، ۱۳۹۰: ۱۵۹).

توسعه روزافزون و سریع فناوری‌های اطلاع‌رسانی، فرایند اطلاع‌رسانی را با انقلاب شگرف مواجه ساخته است. اطلاعات مناسب برای جوینده مناسب در زمان مناسب، شعاری اساسی است که کتابداران و اطلاع‌رسانان با بهره‌گیری از این فناوری‌ها به آن عینیت بیشتری بخشیده‌اند. پیشرفت‌های سریعی که در ذخیره‌سازی و پردازش اطلاعات و فناوری‌های ارتباطی صورت گرفته، نقش کتابخانه‌ها را در اشاعه اطلاعات متحول ساخته است و کتابخانه‌ها با چالش‌ها، تقاضاها و انتظاراتی جدید از طرف کاربران روبرو شده‌اند. در نتیجه این پیشرفت‌ها، انواع خدمات اطلاع‌رسانی (خدمات اشاعه‌گزینی اطلاعات، خدمات آگاهی‌رسانی جاری) متناسب با نیازها و خواسته‌های استفاده‌کنندگان، پا به عرصه وجود گذاشته است (رفوآ، ۱۳۸۷: ۷۵).

جامعه‌شناسان تکنولوژی را دانش، مهارت و ابزارهایی معرفی می‌کنند که برای تبدیل منابع طبیعی به کالاهای مصرفی و مورد نیاز انسان به کار برده می‌شود (عضدانلو، ۱۳۸۸: ۲۰۴). آنتونی گیدنز جامعه‌شناس معروف و معاصر انگلیسی تکنولوژی را کاربرد دانش در تولید محصول از منابع جهان مادی و همچنین شامل ایجاد ابزارهای مادی (مانند ماشین آلات) است که در کنش متقابل انسان با طبیعت به کار گرفته

می‌شود (گیدنز، ۱۳۸۴: ۸۱۲). از طرفی دیگر تکنولوژی را به کارگیری سیستماتیک دانش‌های علمی و یا هر نوع شناخت سازمان یافته دیگر در انجام خدمات و فعالیت‌های علمی تعریف می‌کنند. تکنولوژی کاربرد قوانین طبیعی در جهت حل مسائل علمی است که علم امکان کشف آن را فراهم می‌کند (محسنی، ۱۳۸۸: ۵۴). تکنولوژی در مفهوم عام با اطلاعات، فنون و ابزارهایی سروکار دارد که انسان از طریق آنها منابع مادی محیط را در جهت ارضای نیازها و تمایلات جامعه مورد استفاده قرار می‌دهد.

آثار فناوری بر کتابخانه‌ها

- تغییر ماهیت فیزیکی رسانه‌ها و محمل‌های موجود در کتابخانه، بدین معنا که انواع و اقسام کتاب‌های الکترونیکی و منابع دیداری و شنیداری وارد کتابخانه شده است.
- ورود رسانه‌های جدید سبب شده تا ابزارهای جدید استفاده از این رسانه‌ها نیز وارد کتابخانه شود، مانند انواع رایانه‌ها اعم از مینی کامپیوترها، کامپیوترهای مین فرم و انواع و اقسام رایانه‌های شخصی
- نیاز به مهارت‌های جدید در کتابخانه اعم از کار با رایانه، نرم‌افزارها، برنامه‌نویسی، کار با بانک‌های اطلاعاتی
- تأثیر بر فیزیک و ساختار کتابخانه اعم از ساختمان و تشکیلات، بدین معنا که مثلاً بخش رایانه، سایت رایانه، اطلاع‌رسانی و غیره به کتابخانه افزوده شد.
- تأثیر بر سازماندهی منابع و رسانه‌های جدید، بدین معنا که لازم شد تا روش‌های جدیدی برای مدیریت و سازماندهی رسانه‌های الکترونیکی و دیداری و شنیداری تهیه و تدوین گردد.
- افزایش سرعت و دقت در بازیابی اطلاعات.
- نیاز به آموزش‌های جدید برای شاغلان در کتابخانه به ویژه کتابدارانی که فارغ‌التحصیل آموزش‌های مبتنی بر منابع چاپی‌اند.
- نیاز به آموزش کاربران، بدین معنا که با ورود رسانه‌ها و تجهیزات جدید به کتابخانه لازم شد تا آموزش‌هایی برای کاربران نیز ارائه گردد.
- افزایش توقع کاربران، بدین معنا که با ورود فناوری‌های جدید رسانه‌ای و رایانه‌ای به کتابخانه، کاربران توقعات و کارایی بیشتری از کتابخانه دارند.

تغییر و تحولات پس از فناوری در کتابخانه و کتابداران

- تغییر در ماهیت آموزش کتابداری. بدین معنا که دروس جدیدی از دیگر علوم باید در این رشته تدریس شود.

– تبدیل کتابداری به حوزه‌ای میان رشته‌ای. این امر به ویژه در مورد علم اطلاع‌رسانی صادق است. در واقع این علم نیازمند نظریه‌ها و فرایندهای جدیدی است. علم اطلاع‌رسانی در حال حاضر ترکیبی از علوم رایانه، ارتباطات، جامعه‌شناسی، آمار و ریاضی، روان‌شناسی و دیگر رشته‌های مرتبط است.

– نیاز به ابزارهای جدید برای آموزش مهارت‌های رایانه‌ای، ارتباطی و غیره.

– نیاز به مدرسان جدید برای آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی که با زمینه‌های کتابداری بتوانند مهارت‌های جدیدی را آموزش دهند.

– تغییر در منابع کتابداری.

– افزایش موقعیت اجتماعی کتابداری که بعضاً به آن مهندسی دانش، مدیریت اطلاعات، سازماندهی دانش و غیره اطلاق می‌شود.

– تغییر و تحول در روند و وظایف اصلی حوزه کتابداری. بدین معنا که با به کارگیری رایانه و فهرست‌نویسی رایانه‌ای تغییرات اساسی در تهیه فهرست برگه‌ها و دیگر موارد به وجود می‌آید. در حال حاضر با استفاده از انواع نرم‌افزارها می‌توان تمامی فهرست برگه‌ها اعم از برگه‌های عنوان، موضوعی، مولف، رف برگه و برگه‌های شناسه‌ی افزوده، جیب، کارت لیبل (برچسب)، و برگ امانت را به صورت ماشینی و با سرعت بالا تهیه کرد. این امر در بخش امانت، مجموعه‌سازی و اطلاع‌رسانی نیز صادق است. بدین ترتیب کتابداران وقت زیادی برای دیگر خدمات کتابخانه‌ای خواهند داشت.

– با ورود فناوری‌های جدید اطلاعاتی در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی فرایندهایی مانند نشر الکترونیکی، نشر رومیزی، مجلات الکترونیکی و موارد مشابه نیز مطرح می‌شود. با استفاده از اینها دسترسی به انواع کتاب‌شناسی‌ها، مجلات و دیگر منابع با سرعت و دقت بیشتری صورت می‌گیرد. بدین معنا که در حال حاضر به تدریج دیگر لزومی ندارد تا کتابشناسی ملی و دیگر ابزارهای کتابداری مثل مستند مشاهیر و سرعنوان‌های موضوعی به صورت چاپی در اختیار کتابخانه قرار گیرد و می‌توان آنها را به صورت رسانه‌های الکترونیکی، به ویژه سی دی رام، در اختیار داشت. از طریق نشر الکترونیکی و شبکه‌های داخلی و خارجی نیز می‌توان به این منابع دست یافت. (مزینانی، ۱۳۹۲: ۲۷۸-۲۷۶).

اثر بخشی برنامه‌های نرم‌افزاری قابل نصب بر روی گوشی تلفن همراه و رضایت کاربران

در دوران فناوری‌های ارتباطی با تلفن همراه که از جمله فناوری‌های پیشرفته ارتباطی محسوب می‌شود، این ابزار حجم وسیعی از تحولات را موجب شده است. این تحولات در حوزه‌های گوناگون موجب تسهیل ارتباطات و انتقال اطلاعات و فراهم آوردن هرچه بیشتر خدمات ارزش افزوده می‌شود. این فناوری‌ها دسترسی به اطلاعات و ارتباطات را برای کاربران از منزل یا اداره و هر کجا که باشند در صورتی که دستیار مشخصی دیجیتال یا تلفن همراه داشته باشند بسیار راحت و به هنگام فراهم است (علوی فرد، ۱۳۹۱: ۱). با استفاده از سیستم عاملی مثل اندروید که برای دستگاه‌های موبایل و گوشی‌های هوشمند که توسط

بیش از ۳۰ کمپانی معروف پشتیبانی می‌شود می‌توان دسترسی به اطلاعات و ارتباطات را برای کاربران فراهم کرد. سیستم عامل آندروید اوپن سورس است و توسعه‌دهندگان می‌توانند با استفاده از **Android SDK** برنامه‌های مختلفی برای این سیستم عامل بنویسند. در واقع بستری را فراهم می‌کند تا برنامه‌نویسان بتوانند هرچه سریع‌تر و بهتر برنامه‌هایی بسازند که از تمام ویژگی‌های یک گوشی هوشمند استفاده کند. آندروید به معنای واقعی باز (**open**) است. یعنی برنامه‌نویس می‌تواند از تمام قدرت یک تلفن همراه استفاده کند. آندروید امکان استفاده از توابع داخلی گوشی موبایل همچون شماره‌گیری، فرستادن sms با استفاده از دوربین گوشی را به برنامه‌نویسان می‌دهد تا بتوانند اپلیکیشن‌های قدرتمند و کاربردی برای کاربران بسازند (گری هارت، ۱۳۷۳: ۱۲ و ۱۳).

خدماتی که با استفاده از این فناوری جهت پیشبرد خدمات‌رسانی در کتابخانه‌ها متصور است. شامل خدمات پیام کوتاه متنی مطلوب مراجعان مانند ساعت کار کتابخانه، هشدارهای تأخیر کتاب و زمان بازگشت منابع به کتابخانه است (علوی فرد، ۱۳۹۲). عبدالکریم، داروس در کار پژوهشی خود مجموعه‌ای از خدمات ارائه شده توسط تلفن همراه در کتابخانه‌ها را به شرح زیر نام بردند:

– ارسال هشدار به دیرکرد کتاب‌ها

– ارسال هشدار به جریمه‌های واریز نشده

– دریافت یادآوری برای برگشت فقره‌هایی که به زودی در کتابخانه لازم خواهد بود.

– تمدید فقره‌های کتابخانه‌ای.

– خدمات پاسخ به پرسش‌های مرجع.

– دریافت اعلان‌های متنی درباره منابع تازه در وب‌سایت کتابخانه

– ارسال اعلان کتابخانه درباره اخبار کتابخانه

– تماس با کتابدار برای دریافت کمک (عبدالکریم، داروس، ۱۳۸۹: ۶۶).

با توجه به رشد بیش از حد جمعیت مخصوصاً در کلانشهرها، افزایش بیش از پیش جهت تحصیل کرده و نیازمند به منابع پژوهشی و علمی و همچنین در دسترس بودن تلفن همراه برای آحاد جامعه، گسترش تلفن همراه در کتابخانه‌ها هدف‌هایی را دنبال می‌کند که عبارتند از ارتباط حضوری کاربران به دلایل مختلف از جمله فاصله‌های مکانی با کتابخانه، نبود فضای کافی برای مراجعه‌کنندگان در اختیار نداشتن نیروی کافی و لازم در کتابخانه‌ها برای پاسخگویی به کاربران، صرفه‌جویی در هزینه‌ها هم برای کتابخانه‌ها و هم کاربران، بالا بردن دامنه فعالیت‌های خود [کتابداران]، انعطاف‌پذیری در ارائه خدمات به کاربران، مسئولیت دسترسی به منابع تمام متن کتابخانه و چندین مورد دیگر از هدف‌هایی است که کتابداران به دنبال آن هستند که ضریب نفوذ تلفن همراه در کتابخانه‌ها را به حداکثر برسانند. همین امر باعث شده که اهمیت فناوری تلفن همراه در ارائه خدمات کتابخانه‌ها مورد توجه محققان این حوزه قرار گیرد. محمدرضا کیانی در مقاله‌ی

- خود تحت عنوان خدمات کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی با استفاده از فناوری تلفن همراه، عمده‌ترین کاربردهای تلفن همراه در کتابخانه‌ها را به شرح زیر بیان کرده است:
- طراحی و معرفی نسخه تلفن همراه وب سایت کتابخانه و «فهرست پیوسته همگانی» (OPAC)
 - دسترسی به بخش‌هایی از منابع و مجموعه‌های کتابخانه نظیر کتاب‌های صوتی.
 - ارائه آموزش کتابخانه‌ای با استفاده از امکانات چندرسانه‌ای تلفن همراه.
 - استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی از طریق امکانات رایانه‌ای جدید در این تلفن‌ها.
 - ارائه تورهای شنیداری با کمک این تلفن‌ها برای معرفی خدمات و بخش‌های گوناگون کتابخانه.
 - گسترش سرعت و دامنه خبررسانی درباره خدمات کتابخانه از طریق سرویس پیامک.
 - توسعه ارائه خدمات مرجع از طریق ارسال و دریافت پیامک.
 - کمک به بهبود فرایند گردش منابع و کتاب‌ها در کتابخانه (منصوریان، ۱۳۸۹: ۱۰ و ۱۱).

کتابخانه ملی و نرم افزار تلفن همراه کتابشناسی ملی

با توجه به این که کتابخانه ملی نرم افزار تلفن همراه کتابشناسی ملی را در ۲۴ مهر سال ۱۳۹۰ رونمایی کرد. نرم افزار تلفن همراه کتابشناسی ملی این امکان را به کاربر می‌دهد تا از طریق تلفن همراه به تمام فهرست کتاب‌ها و اسناد موجود در کتابخانه ملی دسترسی پیدا کند. تاکنون نرم افزار رسا اطلاعات مربوط را در اختیار پژوهشگران و علاقه‌مندان قرار می‌داد و اینک این خدمات را به صورتی ارائه می‌شود تا فرصت مطالعاتی را برای مردم و دست‌اندازان کتاب فراهم کند. نسخه نرم افزار موبایل کتابشناسی سازمان اسناد و سازمان اسناد و کتابخانه ملی براساس سیستم عامل آندروید طراحی شده و قابل استفاده برای تمامی افراد است. این نرم افزار امکان جستجو در بانک کتابشناسی سازمان اسناد و کتابخانه ملی را فراهم می‌کند و نخستین بار است که در ایران نرم افزارهای سیستم تلفن همراه، در حوزه کتابخانه‌ها عرضه می‌شوند. مهم‌ترین ویژگی این نرم افزار در دسترس بودن همیشگی آن است و کاربران می‌توانند از خدمات سازمان اسناد و کتابخانه ملی در هر لحظه و هر نقطه مکانی استفاده کنند. طراحی نرم افزار به گونه‌ای است که برای سیستم‌های عامل موبایل (اندروید) نوشته شده است و کاربر می‌تواند پس از دریافت نرم افزار مربوط و دانلود آن بر روی موبایل خود به راحتی از آن استفاده کند. در نسخه نخست نرم افزار تنها قابلیت جستجوی منابع اطلاعاتی موجود در سازمان اسناد و کتابخانه ملی وجود داشت، ولی در مراحل بعدی خدماتی مانند رزرو، امانت، تمدید نیز به کاربران عضو ارائه می‌شود. لازم بذکر است نخستین نسخه موبایل، در سازمان اسناد و کتابخانه ملی کنگره بر روی سیستم عامل آیفون ارائه شد. پس از آن کتابخانه بریتانیا بود و سومین نرم افزار، مربوط به سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران است که برای نخستین بار در دنیا، بر روی سیستم عامل اندروید ارائه شده است. با اجرای این نرم افزار، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی

ایران به عنوان سومین کتابخانه در جهان خدمات خود را از طریق تلفن همراه ارائه می دهد. امید است با تلاش های آتی امکان جستجو در متون و منابع را نیز برای کاربران ایجاد شده و راههای ارتباط و تعامل کاربران با سازمان اسناد و کتابخانه ملی گسترش یابد. این نرم افزار در محیط گوشی همراه و رایانه قابل استفاده است که به نوعی تنها منحصر به جمهوری اسلامی ایران است و ایران توانسته سومین کتابخانه ای باشد که خدمات خود را از طریق گوشی همراه و رایانه به مخاطبان ارائه کند. این نرم افزار یک فایل APK می باشد که به راحتی قابل نصب بر روی تلفن همراه و یا تبلت میباشد و فقط لازم است کاربران به اینترنت متصل شوند و بدون پرداخت هزینه از خدمات آن استفاده کنند.

روش شناسی پژوهش

روش انجام این پژوهش پیمایشی با رویکرد توصیفی است. در انجام این پژوهش در ابتدا با انجام مطالعات اسنادی ابزار سنجش تدوین شد و پس از آن با استفاده از روش پیمایشی و با تکنیک پرسشنامه حضوری داده های لازم جمع آوری شد. پرسشنامه ای که در این پژوهش به کار برده شده است پرسشنامه محقق ساز است که سوالات با توجه به موضوع و پیشینه های پژوهش طرح شد. جامعه آماری در این پژوهش ۲۸۰ نفر از مراجعین سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران هستند که از روش نمونه گیری آمیخته (تصادفی و هدفمند یا قضاوتی) انتخاب شدند و از این نرم افزار استفاده می کنند با این نرم افزار روی تلفن همراه آنها نصب شده را شامل می شود. پس از طرح و تکمیل پرسشنامه ها و بازبینی آنها، پرسشنامه های که ناقص بودند یا جوابهای متناقض داشتند از این کار خارج می شوند آن گاه داده های جمع آوری شده با استفاده از نرم افزار SPSS با اتکا به آمارهای توصیفی و استنباطی متناسب با سطح سنجش متغیر و نوع رابطه های مفروض شده تحلیل شد. آمارهای توصیفی برای همه ی سوالات پژوهش به صورت، فراوانی، میانگین، میانه، انحراف معیار، واریانس و مد تشریح شد و مورد بررسی قرار گرفت. سپس به بررسی آمارهای استنباطی و تبیین فرضیه ها با توجه به نوع متغیرهای بکار رفته شده است آزمونهای آماری مربوط انجام شد.

تجزیه و تحلیل اطلاعات پرسش نامه پژوهش

پرسشنامه های این پژوهش بین افرادی پخش شد که از این نرم افزار استفاده کرده باشند و یا اینکه این نرم افزار بر روی تلفن همراه آنان نصب شده باشد نتایج به دست آمده از داده های حاکی از آن است که زنها به نسبت آماری حدود ۵۰٪ درصد بیشتر از مردان با این نرم افزار آشنایی دارند، همچنین افراد سنین ۲۲ تا ۲۶ به مقدار ۱۲۱ نفر از ۲۸۰ نفر نمونه آماری ما را تشکیل می دهند که نشان دهنده ی این است که افراد جوان تمایل بیشتری برای استفاده از این نوع نرم افزارها دارند و می توان گفت که افراد بالای ۳۴ سال به نسبت خیلی کمتری از این نرم افزار استفاده می کنند. افراد فوق لیسانس با بیشترین درصد از استفاده کنندگان این نرم افزار هستند با درصد فراوانی ۵۸، ۹ و بعد از آن افراد با درجه لیسانس با ۲۰٪ درصد در

جایگاه بعدی استفاده کننده های این نرم افزار هستند، دانشجویان و یا فارغ التحصیلان رشته های علوم انسانی به میزان ۳۹.۶ دارای بیشترین نما در بین رشته های تحصیلی مراجعه کننده به کتابخانه ملی هستند که از این نرم افزار استفاده کرده و یا با آن آشنایی دارند و بعد از آن افرادی که در رشته های علوم فنی و مهندسی تحصیل کرده اند با امار ۳۶.۸ درصد در جایگاه بعدی این آمارگیری هستند که با این نرم افزار آشنا هستند و از آن استفاده کرده اند.

از لحاظ بهره گیری از خدمات اینترنتی بین جامعه ی آماری ۲۸۰ نفری پژوهش، ۵۱.۸ درصد از افراد با بهره گیری اینترنت در زندگی خود به مقدار زیاد و همچنین ۳۴.۳ درصد دیگر با استفاده از اینترنت به مقدار خیلی زیاد شرایط را فراهم می کند که مسئولین سازمان اسناد و کتابخانه ملی بتواند در فضای مجازی و استفاده از چنین فرصتهای خدمات بیشتری را به صورت غیر حضوری به مشتریان و مراجعه کننده های خود ارائه دهند که هم هزینه ی کمتری برای طرفین در برخواهد داشت و هم اینکه سرعت عمل بالاتری را نیز برای کاربران و مراجعه کنندگان به این سازمان در پی خواهد داشت. همچنین نتایج حاکی از آن است که ۳۹.۶ درصد افراد جامعه ی آماری از قابلیتهای نرم افزار آندروید در تلفن همراه خود استفاده می کنند و همچنین ۱۶.۱ درصد به مقدار خیلی زیاد از این قابلیت بهره می گیرند که همین فرصت را برای کارگزاران سازمان اسناد و کتابخانه ملی فراهم می کند که بتواند خدمات خود را به صورت غیر حضوری و به صورت نرم افزارهای متنوع در خدمت مراجعینی قرار بدهند که به صورت گسترده تمایل به بهره گیری و استفاده از چنین برنامه ها و نرم افزارهایی هستند که این خود فرصت مناسبی برای این سازمان است. اما آنچه به عنوان تهدید می تواند وجود داشته باشد این است که کاربران و مراجعین با خدمات غیر حضوری به هیچ وجه آشنایی کاملی ندارند، در مجموع ۸۲ درصد از مراجعین با خدمات غیر حضوری به مقدار کم و خیلی کم آشنایی دارند و این عدم آشنایی با خدمات غیر حضوری می تواند به عنوان تهدید برای بهره بردن از این نرم افزارها شود.

از نظر میزان استقبال از این نرم افزار در آینده در مجموع حدود ۷۵ درصد از مراجعین به مقدار زیاد و خیلی زیاد بر آن هستند که در آینده استقبال زیادی از این نرم افزار خواهد شد.

از لحاظ هدف کاربران در بهره گیری از این نرم افزار خواسته و ناخواسته منافی را دنبال می کنند، یکی از دلایلی که موجب شده کاربران این نرم افزار استفاده کنند تقلیل هزینه ها است، کاربران در مجموع به مقدار حدود ۶۰ درصد بر این باورند که به مقدار زیاد و خیلی زیاد این نرم افزارها می توانند در کاهش هزینه ها و همچنین صرفه جویی در وقت موثر باشند که این خود یکی از هدفهای است که کاربران برای استفاده از این نرم افزار دنبال می کنند. همچنین هدف دیگری که استفاده کننده گان از این نرم افزار دنبال آن هستند سرعت در دریافت اطلاعات و خدمات است. از مجموع ۲۸۰ نفر جامعه پژوهش ۱۱۷ نفر که برابر ۴۱.۸ درصد است به مقدار زیاد، سرعت در دسترسی به اطلاعات را مد نظر داشته اند و همچنین از تعداد همان ۲۸۰ نفر ۸۱ نفر که برابر ۲۸.۹ درصد است به مقدار خیلی زیاد، سرعت گرفتن در دستیابی به خدمات

را مورد ارزیابی قرار داده اند که در مجموع می توان ابراز داشت که حدود ۷۰ درصد از کاربران سرعت دسترسی به اصطلاحات و سایر خدمات توسط این نرم افزار را مورد توجه و ارزیابی قرار داده اند. از لحاظ میزان رضایت مراجعان از خدمات کتابخانه ای بر اساس چند فاکتور از قبیل سرعت دسترسی به اطلاعات، به روز بودن نرم افزار، طراحی گرافیکی نرم افزار و همچنین بهره گیری از خدمات این نرم افزار در هر مکان و زمان را می توان ارزیابی کرد. در مجموع ۶۲ درصد از افراد مورد پژوهش به مقدار زیاد و خیلی زیاد نیاز دانسته اند که این نرم افزار باید به روز رسانی شود که این می تواند رضایتی در حد متوسط رو به پایین را در این مورد برای استفاده کنندگان از این نرم افزار را به همراه داشته باشد. همچنین نتایج نشان می دهد که هنوز سرعت دسترسی به اطلاعات و خدمات در این نرم افزار به حد رضایت بخش نرسیده است، ۴۸ درصد به مقدار متوسط از سرعت دسترسی به اطلاعات توسط این نرم افزار رضایت دارند همچنین مقدار ۳۴ درصد از حجم نمونه به مقدار کم و خیلی کم از سرعت دسترسی به اطلاعات توسط این نرم افزار رضایت از خود نشان داده اند و تنها ۱۸ درصد از این حجم نمونه به مقدار زیاد و خیلی زیاد از سرعت دسترسی به خدمات و اطلاعات توسط این نرم افزار رضایت نشان داده اند. میزان رضایت از طراحی گرافیکی و فضای گرافیکی نرم افزار در حد متوسط رو به پایین است و هنوز نتوانسته است رضایت و نظر مساعد استفاده کنندگان از این نرم افزار را به مقدار زیادی به همراه داشته باشد. بهره گیری از اطلاعات این نرم افزار در هر زمان و مکانی توانسته است نسبت به سایر فاکتورهای که میزان رضایت از این نرم افزار را می سنجد نمره ی قابل قبول تری را به خود بگیرد. حدود تقریباً ۱۸ درصد از مجموع جامعه آماری پژوهش ۲۸۰ نفر، به مقدار کم و خیلی کم از بهره بردن از خدمات این نرم افزار در هر زمان و مکانی ابراز ناراضی کردند و حدود ۴۰ درصد در مجموع به مقدار زیاد و خیلی زیاد رضایت خود را از امکان بهره گیری از خدمات این نرم افزار در هر مکان و زمانی ارزیابی کردند.

از لحاظ، نظر کاربران پیرامون دریافت خدمات کتابخانه ای بوسیله تلفن با استفاده از سیستم عامل های دیگر در این پژوهش ۲۰۴ نفر یعنی حدود ۷۳ درصد موافق استفاده از سیستم عامل های دیگر هستند و تنها ۴۰ درصد با به کارگیری خدمات کتابخانه ای توسط سیستم عامل های دیگر با آن مخالف هستند.

یافته های پژوهش:

به طور کلی یافته ها حاکی از آن است که استقبال افراد بین سن ۲۲ تا ۳۳ سال بیشترین میزان استقبال از این نرم افزار را داشته اند و کسانی که در رشته های علوم انسانی تحصیل کرده اند بیشترین استقبال را داشته اند و زنان نسبت به مردان نیز از این نرم افزار بیشتر استفاده کرده اند، همچنین مراجعه کنندگان به سازمان اسناد و کتابخانه ای ملی به مقدار خیلی کم و کم با خدمات (حضور و غیرحضور) این سازمان آشنا هستند، و ۲۰۸ نفر از تعداد ۲۸۰ نفر جامعه آماری پژوهش بیان داشته اند که استقبال از این نرم افزار در آینده به مقدار زیاد و خیلی زیاد خواهد بود. باتوجه به آنچه در بررسی های داده ها و همچنین تجزیه و تحلیل این داده ها

مطرح شده می‌توان بیان داشت که، با توجه به رشد همه‌جانبه و قارچی شکل نرم‌افزارهای سیستم عامل اندروید در دنیای امروز هنوز سازمان‌های دولتی و خصوصی ما به صورت عام و سازمان اسناد و کتابخانه ملی به طور خاص نتوانسته‌اند که با استفاده از نرم‌افزارهای تحت سیستم عامل اندروید خدمات خود را به مراجعین ارائه بدهند و مراجعه‌کنندگان هم با به‌کارگیری این خدمات در سازمان اسناد و کتابخانه‌ی ملی آشنایی کامل را ندارند، اما از طرفی با توجه به یافته‌های پژوهشی می‌توان بیان داشت که در آینده‌ای نزدیک استقبال بهتری از این نرم‌افزار خواهد شد به شرطی که برنامه‌ریزان و مسئولین این سازمان در جهت شناخت این نرم‌افزار و آشنایی مراجعه‌کنندگان با نرم‌افزار اقدامات لازم و مفیدی را انجام بدهند و آنچه می‌توان به عنوان یک نتیجه‌ی کلی ارائه داد این است که بهره‌گیری مراجعین به این سازمان از نرم‌افزار در حد متوسط رو به پایین است.

نتیجه‌گیری:

با توجه به دنیای جدید، تکنولوژی و فناوری جدید، اینترنت و نسل جدید تلفن‌های همراه که دارای سیستم عاملهای پیشرفته هستند نیاز به ارائه‌ی خدمات توسط این سیستم عاملها و این امکانت به صورت جدی احساس می‌شود. زندگی امروز دیگر نه زندگی بر اساس ارتباطات مستقیم بلکه زندگی است که براساس حضور در دنیای مجازی صورت می‌گیرد. افراد به هیچ عنوان نمی‌توانند که کل خدمات خود در دنیای امروز را به صورت حضوری دریافت کنند و سازمانها، موسسات و ارگانهای دولتی و حتی قسمتی از سازمانهای غیر دولتی و اماکن خدماتی و تجاری خصوصی با ایجاد فضاهای مجازی بر آن هستند که بیشتر کارهای خود را بدون حضور مراجعه‌کننده به انجام برسانند و خدمات درخواستی را به آنها ارائه بدهند. از ثبت نام اینترنتی، رزرو بلیط‌های حمل و نقل و حتی خریدهای اینترنتی همگی نمونه‌های از این خدمات هستند. این نیاز در کلان‌شهرهای که دسترسی حضوری به سادگی فراهم نمی‌شود به وضوح دیده می‌شود. ترافیک سنگین و آلودگی‌های مختلف و همچنین تلف شدن ساعاتی از وقت مراجعه‌کننده‌ها و ... همه و همه بر اهمیت وجود چنین نرم‌افزارهای افزوده است. با توجه به اینکه نتایج به دست آمده نشان از استقبال از این نرم‌افزار را در آینده می‌دهد اما اگر طراحان و برنامه‌ریزان این نرم‌افزار به فکر گسترش و همه‌گیر کردن آن نباشند این نرم‌افزار به صورت متروک در خواهد آمد و با شکست روبرو خواهد شد. با توجه به اینکه نسلی جوان و علاقه‌مند به برنامه‌های اینترنتی از مراجعه‌کننده‌گان به سازمان اسناد و کتابخانه‌ی ملی به حساب می‌آیند لذا می‌توان از این فرصت به خوبی و به نحو احسن استفاده کرد تا با کمترین هزینه بتوان خدمات و اطلاع‌رسانی زیادی را به آنها داد.

نتیجه‌گیری کلی که می‌توان از این پژوهش داشته باشیم این است که استقبال از چنین برنامه‌های باتوجه به نتایج به دست آمده از پرسشنامه‌ها و همچنین پیشینه‌ی پژوهش‌های دیگر نشان می‌دهد که روز به روز استقبال از این برنامه‌ها بیشتر می‌شود و اما آنچه به صورت یک نکته مهم از داده‌ها و پرسشنامه‌ها می‌شود

استخراج میشود حاکی از این است که مراجعه کننده ها به مقدار خیلی کم با انواع خدمات سازمان اسناد و کتابخانه ملی آشنایی دارند و این عدم شناخت از بهره گیری مراجعین به شدت خواهد کاست. روی هم رفته نگاه مراجعه کنندگان نسبت به استفاده از این نوع نرم افزارها نگاهی خوشبینانه است و آینده ی خوبی را برای آن متصور شده اند.

فهرست منابع و مآخذ

- اخگر، آذر (۱۳۷۴)، آشنایی با کتابخانه‌های ملی ایران، نشریه اطلاع‌رسانی و کتابداری، رهیافت، زمستان، ش ۱۱، ص ۱۰۴ تا ۱۰۹.
- اصنافی، امیررضا (۱۳۸۸)، نرم‌افزارهای اجتماعی در خدمات کتابخانه‌ای، نشریه رشد آموزش اجتماعی، دوره ۱۳، ش ۱، پاییز، تهران، ص ۱۸ تا ۲۷.
- انجمن مرجع و خدمات به کاربران: رهنمودهایی برای خدمات اطلاع‌رسانی. (۱۳۸۶) مترجم: مهین دخت افیونی. کتابداری و اطلاع‌رسانی. تابستان ش. ۳۸. ص ۱۵۶-۱۶۱.
- رفوآ، شبنم (۱۳۸۷)، خدمات مرجع دیجیتال، رویکردی نو به پاسخگویی پرسشنامه مرجع ماهنامه اطلاع‌یابی و اطلاع‌رسانی، ش ۷، اردیبهشت، ص ۸۲ تا ۷۴.
- عبداللهی، نورالله (۱۳۸۲)، خدمات و اهمیت کتابخانه‌های عمومی، فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، پاییز و زمستان، ش. ۵۰ و ۵۱، ص ۱۵-۲۱.
- عبدالکریم، نورشاه رضا؛ داروس؛ سی. تی. هاوا (۱۳۸۹)، کاربردهای تلفن همراه در خدمات کتابخانه‌های دانشگاهی یک بررسی زمینه‌یابی براساس بازخورد دانشجویان، ترجمه علی شوره زاری، اطلاع‌رسانی و کتابداری، کتاب ماه، کلیات، ش ۱۵۱، تیر ۱۳۸۹، ص ۷۷-۶۳.
- عضدانلو، حمید (۱۳۸۸)، آشنایی با مفاهیم اساسی جامعه‌شناسی، چاپ سوم، نشر نی، تهران.
- علوی فر، بی بی سکینه (۱۳۹۱)، امکان‌سنجی ارائه خدمات کتابخانه‌ای به وسیله تلفن همراه در کتابخانه مرکزی آستان قدس، پایان‌نامه کارشناس ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی.
- علوی فر، بی بی سکینه (۱۳۹۲)، کاربرد تلفن همراه در ارائه خدمات کتابخانه‌ای نوین، نشریه الکترونیکی سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مراکز اسناد آستان.
- کالتر، فلب، آمسترانگ، گری (۱۳۷۹)، اصول بازاریابی، ترجمه‌ی بهمن فروزنده، چاپ اول، آتروپات، تهران.
- گری هارت، دیویس (۱۳۷۳)، راهنمای کاربرد برنامه‌نویسی اندروید، ترجمه فاطمه بهشتی، چاپ اول، تهران، انتشارات مهرگان قلم.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۴)، جامعه‌شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، چاپ چهاردهم، نشر نی، تهران.
- لاولاک، کریستوفر (۱۳۸۶)، اصول و مدیریت بازرگانی خدمات، ترجمه بهمن فروزنده، چاپ دوم، انتشارات آموخته، اصفهان.
- محسنی، منوچهر (۱۳۸۸)، مبانی جامعه‌شناسی علم، چاپ سوم، انتشارات طهوری، تهران.
- مزینانی، علی (۱۳۹۲)، کتابخانه و کتابداری، چاپ دهم، انتشارات سمت، تهران.
- منصوریان، یزدان (۱۳۸۹)، کاربردهای تلفن همراه، نشریه مدرسه فردا، شماره ۵، دوره هفتم، بهمن.

- نوروژی، یعقوب، بیات، بهروز (۱۳۸۹)، بررسی خدمات کتابخانه‌های دیجیتالی ایران و جهان، معرفی خدمات پیشنهادی برای کتابخانه‌های دیجیتالی ایران، نشر علمی ترویجی، تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی، سال چهارم و چهارم، ش ۵۳، پاییز، ص ۶۳-۸۶.
- نوکاریزی، محسن؛ پاکزاد سرداری، حسن (۱۳۹۰)، ارزیابی ابعاد و مولفه‌های خلاقیت در وب سایت کتابخانه ملی ایران از دیدگاه کاربران، پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، پاییز و زمستان ش. ۲ (علمی پژوهشی)، ص ۱۵۷ تا ۱۷۸.
- هاو کینز، دل، بست، راجر، کانی، کنت (۱۳۸۵)، رفتار مصرف‌کننده، ترجمه احمد روستا، عطیه بطحایی. تهران: نشر سارگل

Rible, Jam(2002), the librarian as campus webmaster: careesmerging?
Computer in libraries, 19, 10 retrieved janury28.